

ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553*

Legal Problems of Enforcing Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Case Procedure Act B.E. 2553

ภัตสร เรืองฤทธิ์**
เอกพงษ์ สารน้อย***
คมสัน สุขมาก****

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์ในการศึกษาการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน แนวทางปฏิบัติในกระบวนการจับกุมเด็กและเยาวชนของต่างประเทศ วิเคราะห์ถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้มีส่วนที่ต้องแก้ไขในประเด็นเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไม่ได้เป็นผู้ให้ศาลตรวจสอบการจับกุมด้วยตนเอง รวมถึงเรื่องระยะเวลาในการตรวจสอบการจับกุมที่พนักงานสอบสวนต้องใช้ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล และในประเด็นการตีความถ้อยคำกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบการจับกุมเด็กและเยาวชนกรณีพนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้ การตีความกฎหมายที่ต่างกันอาจส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายในกรณีนี้เกิดผลกระทบต่อรูปคดีหรือตัวเด็กและเยาวชนผู้ถูกจับได้ รวมถึงการสอบปากคำในกรณีที่บุคคลกระทำความผิดในขณะที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและต่อมาถูกจับได้ ในขณะที่เป็นผู้ใหญ่หรือพ้นเกณฑ์ที่จะเป็นเด็กหรือเยาวชนแล้ว ที่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งกฎหมายไม่ได้บัญญัติกรณีดังกล่าวไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 ในกรณีการตรวจสอบการจับกุมควรให้เจ้าหน้าที่ชุดจับกุมกับพนักงานสอบสวนนำตัวเด็กและเยาวชนไปศาล การตีความถ้อยคำกฎหมายกรณีพนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้ ควรให้พิจารณาจากเกณฑ์อัตราโทษ และกรณีการสอบปากคำควรใช้การสอบปากคำแบบผู้ใหญ่

คำสำคัญ : สิทธิ/ เด็กและเยาวชน/ การจับกุม

Abstract

This research article aimed to study the protection of children and youth rights. studying foreign countries' practice in arrest procedure towards child or juvenile, analyzing problems in order to provide suggestion in a revision of the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Case Procedure Act B.E. 2553 (2010). Because the said act for consideration of a revision i.e. police officers who commit an arrest are usually not present at the Court for its examination of the arrest, period of time when the inquiry officials have collected information and examined the arrest and an

*วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

**นักศึกษาลัทธิสุตตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

***ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

****พันตำรวจเอก ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

interpretation of matter of law relating to examination of the arrest of child or juvenile where the inquiry officials view a case of finable power.

Such distinctive interpretation of law may bring about the law enforcement in this regard being significantly impacting on the case or the arrested child or juvenile. An additional practical problem is a wrongdoing was alleged while the accused was child or juvenile and then the accused is arrested and interrogated while he or she is adult or being no longer child or juvenile, as this case is not stipulated in substantive law.

The researcher, as a result, has some suggestions in an amendment to the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Case Procedure Act B.E. 2553 (2010) by requiring the police in team of the arrest and the inquiry official to take the arrested child or juvenile to the court for its examination of the arrest, taking consideration of penalty criteria and interrogating the accused as the adult in such regard

Keywords : Rights/ Child and Juvenile/ Arrest

บทนำ

ประเทศไทยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กหรือเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชน พ.ศ. 2494 พร้อมทั้งตั้งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง เพื่อแก้ไขฟื้นฟูเด็กที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรก และต่อมาเพื่อให้เกิดความชัดเจนและมีมาตรฐานการปฏิบัติอย่างสากลมากขึ้น ประกอบกับในปี พ.ศ. 2535 ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งเป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ได้รับความเห็นชอบมากที่สุดในโลก โดยอนุสัญญาระบุว่าสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ไว้ว่า ทุกประเทศต้องรับประกันเด็กในประเทศของตนในสิทธิที่จะมีชีวิตรอด สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิในการมีส่วนร่วม ส่งผลให้มีการปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็กเยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว จึงได้มีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา ไม่ว่าจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ หรือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2562)

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมไปจากกฎหมายฉบับเดิมหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องการสอบสวนคดีอาญา มาตรา 72 วรรคหนึ่ง ที่กำหนดว่า “เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ภายในเวลาสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยไม่นับเวลาเดินทางระหว่างที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาถึงศาลรวมเข้าในกำหนดสี่ชั่วโมง” และวรรคสาม กำหนดว่า “บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับ ในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าอาจเปรียบเทียบปรับได้” (สทรัฐ กิติ ศุภการ, 2561, หน้า 155) ผลทางกฎหมายของมาตรา 72 พนักงานสอบสวนจะได้นำตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมว่าการจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่ในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าอาจเปรียบเทียบปรับได้ และหากการจับไม่ชอบ

ด้วยกฎหมายศาลจะต้องปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป เป็นหลักการที่บัญญัติเพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพื่อให้ศาลมีบทบาทในการถ่วงดุลและตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจในการจับกุมเด็กหรือเยาวชน

จากปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงได้ทำการเสนอแนะโดยเปรียบเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องเดียวกันของต่างประเทศ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริงและอยู่ภายใต้การปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนและ บทบัญญัติแห่งกฎหมายในการตรวจสอบการจับกุมเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
2. ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน และแนวทางปฏิบัติในกระบวนการจับกุมเด็กและเยาวชนของต่างประเทศ
3. ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย
4. ศึกษาเพื่อนำข้อเสนอแนะไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 ว่าด้วยการตรวจสอบการจับกุมเด็กหรือเยาวชนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กฎหมายภายในประเทศ ศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายระหว่างประเทศ ศึกษาอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) ข้อเสนอของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (ข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาด) ส่วนกฎหมายของต่างประเทศ ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสหราชอาณาจักร

สมมติฐานของการวิจัย

ขั้นตอนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจับกุมเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จึงทำให้เด็กหรือเยาวชนต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่มีขั้นตอนมากเกินความจำเป็น อีกทั้งยังมีปัญหาการตีความกฎหมายในบางถ้อยคำในเรื่องของคดีที่พนักงานสอบสวนอาจเปรียบเทียบปรับได้ จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายในขั้นตอนและกระบวนการตรวจสอบการจับกุม เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเพื่อความเหมาะสมในการใช้กฎหมายต่อเด็กหรือเยาวชน

ทบทวนวรรณกรรม

เด็กและเยาวชน โดยทั่วไปอาจหมายถึง บุคคลทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุน้อย ซึ่งจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนและได้รับการดูแลเอาใจใส่ การนิยามความหมายของคำว่า “เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด (Juvenile Delinquent)” โดยทั่วไปนานาชาติจะกำหนดหลักเกณฑ์อายุของบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 21 ปีบริบูรณ์ ในขณะที่กระทำความผิดหรือในขณะฟ้องศาล หรือในขณะศาลพิพากษา แล้วแต่กรณี (อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989) โดยจะถือว่าบุคคลนั้นเป็นเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจะต้องได้รับความคุ้มครองสิทธิภายใต้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจะไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรม (Crime) ดังเช่นการกระทำผิดของผู้ใหญ่และไม่เรียกเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดว่าเป็นอาชญากร (Criminal) แต่จะเรียกการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนว่า “การกระทำความผิดหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Delinquency)” และจะเรียกผู้กระทำความผิดว่า “เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด (Juvenile Delinquency)” เท่านั้น (วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, 2545, หน้า 86)

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน มีหลักการพื้นฐานที่ต้องการให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นรู้สึกถึงความผิดที่ตนได้กระทำ และพร้อมยอมรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำนั้น โดยมีสถาบันครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคอยช่วยเหลือดูแลให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มีขั้นตอนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่เป็นระบบยึดแนวทางการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนให้ตรงจุด เน้นการแก้ไขที่ครอบครัวควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหากจากตัวเด็กและเยาวชน องค์กรที่ทำหน้าที่นี้คือ ศาลเยาวชนและครอบครัว โดยมุ่งคำนึงถึงบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และภาวะแห่งจิตของเด็กและเยาวชน ใช้ความเหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง อันเป็นไปตามมาตรฐานการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน (ณัฐสา ฉัตรไพฑูริย์, 2547, หน้า 84) ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลจะพิจารณาจากตัวเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นครีตแพ่งหรือคดีอาญา โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ได้รับรองสิทธิของเด็กไว้ว่าการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับเด็ก รัฐสมาชิกต้องเลือกใช้วิธีที่เหมาะสม เด็กต้องได้รับความคุ้มครอง ต้องไม่เลือกปฏิบัติ และการลงโทษต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัยและวุฒิภาวะ สถานภาพ ความคิดเห็นที่แสดงออกหรือความเชื่อของบิดามารดา หรือสมาชิกครอบครัวของเด็กเป็นสำคัญ หลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก จึงถือว่ามีความสำคัญต่อการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นอย่างมาก

การดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่จะแตกต่างไปจากเจตนารมณ์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ กฎหมายมุ่งเน้นการลงโทษเป็นสำคัญ ใช้หลักการแก้แค้นและให้แยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคม แต่สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนนั้น กฎหมายมุ่งเน้นการคุ้มครองสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน รวมถึงการหามาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลแห่งสหประชาชาติและเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ การพิจารณาและพิพากษาคดีกรณีนี้ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ศาลเยาวชนและครอบครัวจะคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งควรจะได้รับ การอบรม ส่งเสริม และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีแทนการลงโทษเด็กหรือเยาวชน (จิตรรา เพียรล้ำเลิศ, 2561) ทั้งนี้ ศาลจะพิจารณาจากบุคลิก ลักษณะร่างกายและจิตใจของเด็กหรือเยาวชนเป็นรายเฉพาะ การลงโทษหรือเปลี่ยนโทษควรใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน (สุพจน์ สุโรจน์, 2554, หน้า 4-5)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากบทบัญญัติของอนุสัญญา ข้อตกลง และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กฎหมาย บทความทางวิชาการสาขานิติศาสตร์และสาขาอื่น วิทยานิพนธ์ รายงาน และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบว่าพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ยังมีขั้นตอนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจับกุมเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 72 และปัญหาการตีความถ้อยคำกฎหมายในคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้ แยกพิจารณา ดังนี้

ปัญหาที่ 1. ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุม ไม่ไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมและระยะเวลาในการควบคุมตัวเด็กและเยาวชน เพื่อนำตัวไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุม ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 ซึ่งสามารถแยกออกเป็น

ปัญหาที่ 1.1 ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุม ไม่ไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72

เมื่อกฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับกุมไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ในการไต่สวนและตรวจสอบการจับกุมนั้น พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้ร้องขอให้ศาลทำการตรวจสอบการจับกุม คอยตอบข้อซักถามของศาลและตอบข้อโต้แย้งข้อคัดค้านของเด็กหรือเยาวชนตลอดจนที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน พนักงานสอบสวนจึงจำเป็นต้องรู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่จับกุมตัวเด็กหรือเยาวชนหรือเป็นเจ้าหน้าที่ชุดที่อยู่ในเหตุการณ์ที่มีการจับกุมตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น

การที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์การจับกุมเด็กหรือเยาวชนและไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจับกุมเด็กหรือเยาวชน มีหน้าที่ตอบคำถามและชี้แจงข้อเท็จจริงต่อศาลตลอดจนตอบข้อซักค้านของเด็กหรือเยาวชนและที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน ย่อมทำให้ศาลได้ข้อเท็จจริงที่อาจคาดเคลื่อนและไม่ถูกต้อง อันจะนำมาประกอบดุลพินิจว่าการจับกุมเด็กหรือเยาวชนนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนจะมีเรื่องวินัยพนักงานสอบสวน หากพนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมแล้ว พนักงานสอบสวนให้ข้อเท็จจริงตามที่พบหรือทราบจากการสอบสวนเด็กหรือเยาวชน จนเป็นเหตุให้ศาลปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ส่งผลกระทบต่อการทำสำนวนการสอบสวน เพราะแม้ศาลจะปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปพนักงานสอบสวนก็ต้องทำการสอบสวนส่งคดีนั้นต่อไป และหากภายหลังพนักงานสอบสวนไม่สามารถนำตัวเด็กหรือเยาวชนมาส่งให้พนักงานอัยการพร้อมสำนวนการสอบสวนได้แล้ว ทำให้พนักงานสอบสวนถูกผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัย พนักงานสอบสวนจึงต้องให้การต่อศาลหรือตอบข้อซักถามหรือข้อซักค้านของเด็กหรือเยาวชนและที่ปรึกษาของเด็กหรือเยาวชนในการไต่สวนการตรวจสอบการจับกุมอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้ศาลเห็นชอบการจับกุมเด็กหรือเยาวชนและส่งตัวเด็กหรือเยาวชนให้ได้ เพราะพนักงานสอบสวนเกรงว่าศาลจะปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปและตนเองอาจจะเดือดร้อน เมื่อพนักงานสอบสวนต้องกระทำทุกวิธีการเพื่อให้ศาลเห็นชอบกับการจับกุมตัวเด็กหรือเยาวชนที่ตนเองทำการสอบสวน โดยไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริง สิทธิ เสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนหลักการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ อาจส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างแท้จริง เพราะข้อเท็จจริงจะถูกบิดเบือนโดยพนักงานสอบสวนเอง เนื่องจากพนักงานสอบสวนไม่รู้

ข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ขณะจับกุมเด็กหรือเยาวชน แต่พนักงานสอบสวนต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่นำตัวเด็กและเยาวชนไปตรวจสอบการจับกุม

ปัญหาที่ 1.2 ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ตามมาตรา 72

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 66 กำหนดว่าห้ามจับกุมเด็กซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กจะกระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล และการจับกุมเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อพิจารณาการจับกุมเด็กและเยาวชนตามมาตรา 66 จะเห็นได้ว่า โดยหลักจะจับกุมเด็กไม่ได้เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาลเท่านั้น เป็นการให้ความคุ้มครองผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กมากกว่าผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชน

ในคดีอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 87 วรรคสาม พนักงานสอบสวนมีเวลาควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ 48 ชั่วโมง ก่อนจะนำตัวมาขอฝากขัง แต่ในกรณีของเด็กและเยาวชน พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 วรรคหนึ่ง พนักงานสอบสวนมีเวลาเพียง 24 ชั่วโมง ในการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ถ้าปรากฏว่าเป็นการจับกุมโดยไม่ชอบ ศาลจะปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไป ซึ่งแม้จะมีการผ่อนปรนการนี้ระยะเวลา 24 ชั่วโมง โดยให้เริ่มตั้งแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มีให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กและเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลา 24 ชั่วโมงนั้นด้วยก็ตาม แต่ในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ก่อนจะนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมจะต้องดำเนินการตามมาตรา 70 กล่าวคือ พนักงานสอบสวนต้องสอบถามเด็กหรือเยาวชน เพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิด และอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งชื่อกล่าวหาให้บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วยทราบ โดยให้ออกาสบุคคลหรือผู้แทนองค์การแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชน และแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจเพื่อดำเนินการตามมาตรา 82 ซึ่งการสอบถามเด็กหรือเยาวชน พนักงานสอบสวนต้องกระทำในสถานที่เหมาะสม ไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่น หรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน คำนึงถึงศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ อายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่เข้าใจได้โดยง่าย ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยให้จัดหาล่ามให้หรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากเด็กหรือเยาวชนประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนไว้หลายขั้นตอนภายในกรอบระยะเวลา 24 ชั่วโมง โดยคำนึงถึงการคุ้มครองเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญมากกว่าความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน หรือภาระหน้าที่ที่พนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบว่ามีมากน้อยเพียงใด ซึ่งก่อนนำตัวเด็กและเยาวชนไปตรวจสอบการจับกุมที่ศาล พนักงานสอบสวนต้องจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคำร้องตรวจสอบการจับกุม บันทึกการจับกุม สำเนาภาพถ่ายผู้ต้องหา สำเนาบัตรประชาชนผู้ต้องหาและผู้ปกครอง สำเนาทะเบียนบ้านผู้ต้องหาและผู้ปกครอง หนังสือแจ้งการจับกุม จำนวนมากน้อยตามแต่ละกรณีให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้เกิดความเปื้อนหนายในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิด แม้เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมจะไม่ใช่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการที่ต้องนำตัวเด็กไปตรวจสอบการจับกุมต่อศาลและเป็นผู้ทำสำนวนการ

สอบสวนก็ตาม ก็อาจนำไปสู่การหลีกเลี่ยงหรือละเว้นการจับกุมเด็กและเยาวชน ทำให้ผู้เสียหายในคดีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้รับความยุติธรรมและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดให้ต้องมีการตรวจสอบการจับกุมเพื่อคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิด

ผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสหราชอาณาจักร ซึ่งให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจควบคุมเด็กหรือเยาวชน เพื่อสอบสวนได้โดยทั่วไปไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง (Code of Criminal Procedure France)(Criminal Procedure Code Strafprozeßordnung, StPO) แต่ของสหราชอาณาจักร หากเข้าข้อยกเว้นสามารถควบคุมได้สามสิบหกชั่วโมง (Police and Criminal Evidence Act 1984) ซึ่งกฎหมายของประเทศเหล่านี้ อยู่ภายใต้กรอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อแนะนำแห่งกรุงเวียนนา และกฎแห่งกรุงปักกิ่ง หากประเทศไทยได้มีการแก้ไขระยะเวลาการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปตรวจสอบการจับกุม โดยกำหนดให้ในคดีทั่วไปให้นำไปตรวจสอบการจับกุมภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง เพื่อให้สอดคล้องกับของประเทศอื่น แต่ในคดีร้ายแรงที่มีอัตราโทษขั้นต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือในคดีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชน ซึ่งถูกจับตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ให้ขยายระยะเวลาการนำตัวเด็กและเยาวชนไปตรวจสอบการจับกุม ภายในสี่สิบแปดชั่วโมง เพื่อให้พนักงานสอบสวนมีเวลาเพียงพอและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีและมีประสิทธิภาพ ถือเป็นกรคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนยิ่งขึ้น

2. ปัญหาการตีความถ้อยคำกฎหมาย กรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้ ตามมาตรา 72 วรรคสาม

การตรวจสอบการจับกุมเด็กหรือเยาวชน พนักงานสอบสวนต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทุกฐานความผิด ตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง เว้นแต่เป็นความผิดที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าอาจเปรียบเทียบปรับได้ ตามมาตรา 72 วรรคสาม

ในกรณีเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี กระทำความผิดที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้ เช่น ความผิดลหุโทษ ความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท พนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวเด็กนั้นไปตรวจสอบการจับกุมหรือไม่ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญากำหนดว่าเด็กอายุยังไม่เกิน 10 ปี กระทำความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ตามมาตรา 73 และเด็กอายุกว่า 10 ปี แต่ยังไม่เกิน 15 ปี กระทำความผิดเด็กนั้น ไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะใช้วิธีการสำหรับเด็ก ตามมาตรา 74 พนักงานสอบสวนจึงไม่อาจเปรียบเทียบปรับคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ได้ (พิชญ์ สอนง่าย, 2554, หน้า 12)

ตามที่ผู้วิจัยกล่าวมาข้างต้นก่อให้เกิดประเด็นปัญหาทางกฎหมายขึ้นมา กล่าวคือ พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีที่เด็กกระทำความผิดนั้น เป็นความผิดที่อาจเปรียบเทียบปรับในชั้นพนักงานสอบสวนได้ เพราะโทษปรับไม่ใช่ การลงโทษทางอาญา แต่คณะกรรมการกฤษฎีกากลับให้ความเห็นว่าการปรับเป็นโทษทางอาญาพนักงานสอบสวนไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ และไม่มีอำนาจรับชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูงได้ การตีความกฎหมายที่แตกต่างกันเช่นนี้ ย่อมส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่สอดคล้องและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ก่อให้เกิดความสับสนแก่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติ อันอาจส่งผลกระทบต่อรูปคดีหรือต่อตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับได้

การตีความคำว่า คดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าอาจเปรียบเทียบปรับได้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรตีความให้สมกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย เนื่องจากการตีความตามเกณฑ์อายุเด็กหรือเยาวชน จะส่งผลให้ไม่มีคดีที่เป็นข้อยกเว้นให้พนักงานสอบสวนไม่ต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลตรวจสอบการจับกุม อันจักทำให้บทบัญญัติดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับ กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดเป็นเด็กอายุยังไม่เกิน 15 ปี เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 และมาตรา 74 พนักงานสอบสวนจึงไม่อาจเปรียบเทียบปรับเด็กดังกล่าวได้ เพราะจะเป็นการลงโทษเด็ก จึงไม่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 72 วรรคสาม ส่งผลให้พนักงานสอบสวนต้องนำตัวเด็กไปตรวจสอบการจับกุม ส่วนกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเยาวชนซึ่งมีอายุ 15 ปีเศษ แต่ไม่เกินกว่า 18 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75 ไม่ได้

หมายความว่าเยาวชนจะต้องรับโทษทุกคดี หากศาลพิจารณาถึงความรู้สำนึกและความรับผิดชอบแล้ว เห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษ ศาลมีอำนาจจัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ฉะนั้น เยาวชนก็ไม่ต้องรับโทษ พนักงานสอบสวนไม่สามารถเปรียบเทียบปรับเยาวชนได้ ประกอบกับบทบัญญัติที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับไปให้ศาลตรวจสอบการจับนั้นเป็นไปเพื่อคุ้มครองไม่ให้เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวจากกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย แต่ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดนั้นมิใช่เด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับในความผิดลหุโทษ พนักงานสอบสวนย่อมไม่มีเหตุที่จะร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลออกหมายขังผู้ถูกจับไว้ในระหว่างการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะควบคุมได้เท่าที่จะถามค่าให้การ เมื่อถามค่าให้การเสร็จพนักงานสอบสวนก็ต้องปล่อยตัวไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87

ดังนั้น ไม่ว่าจะการจับกุมเด็กหรือเยาวชนในความผิดลหุโทษจะกระทำโดยชอบหรือไม่ ก็ไม่มีเหตุที่ศาลจะต้องมีคำสั่งให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ การนำตัวเด็กหรือเยาวชนมาตรวจสอบการจับกุม จึงไม่เป็นประโยชน์ต่อเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวที่ต้องเสียเวลาในการมาศาล นอกจากนี้ จะทำให้เด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีรูปแบบเป็นทางการโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้ง ๆ ที่ความผิดที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้นั้นเป็นความผิดที่มีอัตราโทษและความชั่วร้ายน้อยยกเว้นนำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีรูปแบบเป็นทางการ อาจส่งผลกระทบต่อตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นมากกว่าผลดีที่จะได้รับจากกระบวนการตรวจสอบการจับกุมในความผิดดังกล่าว

3. ปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนในกรณีที่บุคคลกระทำความผิด ในขณะที่เป็นเด็กหรือเยาวชน และต่อมาถูกจับกุม ในขณะที่เป็นผู้ใหญ่หรือเมื่ออายุพ้นเกณฑ์ที่จะเป็นเด็กหรือเยาวชนแล้ว

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4 กำหนดว่า เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 แต่ยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 เด็กจึงหมายถึงบุคคลที่มีอายุเกินกว่า 10 ปี แต่ยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ และเยาวชน หมายถึง บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และมาตรา 5 กำหนดว่า คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนในวันกระทำความผิด ผลทางกฎหมายคือ พนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดในขณะที่เป็นเด็กและเยาวชนไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อตรวจสอบการจับกุมตามมาตรา 72 แม้ว่าในขณะที่จับกุมตัวบุคคลนั้นจะมีอายุพ้นเกณฑ์เด็กหรือเยาวชนแล้วก็ตามแต่ทั้งนี้ขั้นตอนการสอบสวนผู้ต้องหาที่อายุพ้นเกณฑ์เด็กหรือเยาวชนแล้ว ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามวิธีการสำหรับเด็ก ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ

เนื่องจากการที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดขณะอายุไม่เกิน 18 ปี แต่วันที่แจ้งข้อกล่าวหาเด็กมีอายุเกิน 18 ปี การสอบสวนไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรา 133 ทวิ เมื่อพิจารณาคำพิพากษาฎีกาที่ 1220/2496 และคำพิพากษาฎีกาที่ 1361/2496 ต่างก็วินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2496 มาตรา 8 (1) บัญญัติให้ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเฉพาะที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเท่านั้น กล่าวคือ จำเลยต้องมีอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ในขณะที่ยื่นฟ้อง ไม่ใช่ถืออายุของจำเลยในขณะที่กระทำความผิดเป็นเกณฑ์พิจารณาถ้าขณะที่ฟ้องจำเลยมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์หรือกว่านั้นขึ้นไป จำเลยก็ไม่อยู่ในความหมายของเยาวชนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2496 ศาลคดีเด็กและเยาวชนจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา หลักการที่ให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนขณะกระทำความผิดได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 5

สำหรับบทบัญญัติมาตรา 73 วรรคสาม ที่วางหลักว่าถ้าเยาวชนนั้นมีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นหรือมีอายุเกิน 20 ปีบริบูรณ์แล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมไว้ใน

เรือนจำหรือสถานที่อื่นได้นั้น แม้จะเป็นการบัญญัติไว้ในหมวดเดียวกับการตรวจสอบการจับกุมเด็กหรือเยาวชน แต่เป็นการดำเนินการต่างชั้นตอนกัน กล่าวคือ บทบัญญัติในมาตรา 73 วรรคสามเป็นเรื่องการพิจารณาว่ามีเหตุสมควรที่จะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือไม่ ในสถานที่ใด เนื่องจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวฉบับเดิมไม่ได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งควบคุมผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนได้แล้วพนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจ และผู้อำนวยการสถานพินิจจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะควบคุมเด็กหรือเยาวชนหรือไม่ ดังนั้น มาตรา 73 วรรคสาม ไม่ขัดแย้งกับการตีความโดยถืออายุของผู้ต้องหาในขณะจับกุม และสามารถบังคับใช้ได้ในกรณีที่มีการจับกุมบุคคลที่กระทำผิดในขณะที่เป็นเด็กหรือเยาวชน แต่ในขณะจับกุมมีอายุพ้นเกณฑ์เยาวชนไปแล้ว โดยพนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวมาส่งศาลเพื่อให้พิจารณาว่า จะต้องมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับกุมดังกล่าวหรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องตรวจสอบการจับกุม

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ปัญหาที่ 1. ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุม ไม่ไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมและระยะเวลาในการควบคุมตัวเด็กและเยาวชน เพื่อนำตัวไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุม ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 ซึ่งสามารถแยกออกเป็น

ปัญหาที่ 1.1 เจ้าหน้าที่ผู้จับกุม ไม่ไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72

ควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 72 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จากเดิม

“ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน แต่มิให้นำเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย”

แก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนและ “เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมนำตัว” เด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน แต่มิให้นำเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย

ปัญหาที่ 1.2 ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อตรวจสอบการจับกุม ตามมาตรา 72

ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 72 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จากเดิม

“ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นำเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย”

แก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย “เว้นแต่เป็นความผิดซึ่งมีอัตราโทษขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือในความผิดที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับตั้งแต่สองคนขึ้นไป ให้ขยายระยะเวลาเป็นสี่สิบแปดชั่วโมง”

ปัญหาที่ 2. การตีความข้อกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบการจับกุมเด็กหรือเยาวชน กรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้ ตามมาตรา 72 วรรคสาม

ควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 72 วรรคสาม จากเดิม

“บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้”

แก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

“บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดที่เปรียบเทียบปรับได้
- (2) ...”

ปัญหาที่ 3. การสอบสวนในกรณีที่บุคคลกระทำความผิด ในขณะที่เป็นเด็กหรือเยาวชน และต่อมาถูกจับกุมในขณะที่เป็นผู้ใหญ่หรือเมื่ออายุพ้นเกณฑ์ที่จะเป็นเด็กหรือเยาวชนแล้ว

ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 72 วรรคสามจากเดิม

“บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้”

แก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

“บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดที่เปรียบเทียบปรับได้
- (2) เมื่อบุคคลใดกระทำความผิด ในขณะที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและต่อมาถูกจับในขณะที่บุคคลนั้น มีอายุครบสี่สิบสี่บริบูรณ์”

เอกสารอ้างอิง

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2562). *ทศพิศราชธรรมน้อมนำการปฏิบัติของเด็กและเยาวชน*.

วารสารกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2562, เข้าถึงได้จาก

http://www.2.djop.moj.go.th/images/djopimage/ch_p3.pdf

จิตรรา เพียรล้ำเลิศ. (2018). *การกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนและการกระทำความผิดทางอาญาต่อเด็กและเยาวชน*. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2562, เข้าถึงได้จาก

<http://law.stou.ac.th/dynfiles/Ex.41716-8.pdf>.

ณัฐสา ฉัตรโพธิ์. (2547). *มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. กรุงเทพฯ: เตือนตุลา.

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. (2553, 22 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 127 ตอนที่ 72 ก, หน้า 12.

พิชญ์สินี วงศ์ปราโมทย์. (2557). ปัญหาการตรวจสอบการจับกุมเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พิชญ์ สอนง่าย. (2554). ปัญหาการตรวจสอบการจับกุมเด็กหรือเยาวชน : กรณีอายุของผู้ถูกจับและในคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้. กรุงเทพฯ : รายงานส่วนบุคคลหลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญสกุล. (2545). การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว : เพื่อตอบสนองความคุ้มครองเด็ก เยาวชน และครอบครัว. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว.

สหรัฐ กิตติศุภการ. (2561). คำอธิบายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Children and Young Persons Act 1933 in United Kingdom. Retrieved from <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo5/23-24/12>

Code of Criminal Procedure in France. Retrieved from <https://www.legislationline.org/>